

Aardbei 2

De teelt van zomerkoninkjes

In ons land is de teelt van aardbeien tegenwoordig geheel gericht op de verse consumptie. Daartoe worden de vruchten 'met dop' geplukt, dat wil zeggen met kerk ('het kroontje') en een stukje bloemsteel. Vroeger werd ook geteeld voor de verwerkende industrie, maar die teelt is grotendeels verdwenen naar Oost-Europa, met name Polen. Het aandeel van de bedekte teelt (onder glas en vooral onder plastic) neemt de laatste jaren weer toe. Daardoor kan de oogst worden vervroegd en verlaat.

Aardbeien groeien op zeer uiteenlopende grondsoorten, maar het gewas stelt wel hoge eisen aan de structuur van de grond. Een vochthoudende, goed doorlatende en diep bewortelbare grond is het beste. Op structuurgevoelige gronden komt nogal eens uitval voor door bodemgebonden schimmelziekten zoals verwelkingsziekte (*Verticillium*-soorten), rood wortelrot (*Phytophthora fragariae*) en wortelhalsrot (*Phytophthora cactorum*). Verse grond waarop als voorteel een groenbemester is verbouwd, verdient de voorkeur boven grond waarop jaren achtereenvolgend geteeld en die chemisch wordt ontsmet. In de bedekte teelten worden die problemen ondervangen door de planten te telen op veenbalen en in containers (potten of emmers) met potgrond. Van belang is dan wel een juiste toediening van water en opgeloste voedingsstoffen; in kassen komt daar vaak nog de regulering van

temperatuur en CO₂-gehalte in de lucht bij. Door de veenbalen of containers op stellingen te plaatsen wordt het werken vergemakkelijkt.

Normale vollegrondsteelt

In de normale teelt in de volle grond wordt een productieveld eind juli – begin augustus beplant met verse, jonge planten van het vermeerderingsveld. Als gebruik wordt gemaakt van gekoelde planten als plantmateriaal, dan moet een maand eerder worden geplant. Meestal wordt op het productieveld 90 tot 100 cm tussen de rijen aangehouden in verband met mechanische bewerkingen en op de rij 25 tot 30 cm. Als de planten uitgroeien, ontstaan er gesloten rijen. Daardoor groeien praktisch alle bloemtrossen naar buiten uit. Dat maakt het plukken eenvoudiger. Zo nodig al daarvoor, maar zeker direct na het planten moet een aantal dagen worden berekend en daarmee moet in droge perioden worden doorgedaan. Als dat het volgende jaar in de bloei ook nodig is, moet extra aandacht worden besteed aan de bestrijding van de vruchtrotschimmel *Botrytis cinerea*. Wanneer in het voorjaar de bloemen te voorschijn komen, helpt berekening om ze te beschermen tegen nachtvorstschade. Zodra de vruchttrossen naar de grond zakken, wordt er stro tussen de rijen en onder die vruchttrossen gelegd. Dat zorgt voor gave en schone aardbeien die zo goed mogelijk droog blijven.

Voor de verse consumptie worden de vruchten 'met dop' geplukt; voor de verwerkende industrie juist niet. Aardbeien voor de verwerkende industrie worden soms machinaal geplukt, maar zoals gezegd is een dergelijke teelt uit ons land verdwenen.

De beste kwaliteit aardbeien wordt doorgaans geoogst van een eenjarig gewas. In het tweede oogstjaar zijn de planten groter en de vruchten kleiner. Aan dat laatste zijn vooral virussen debet. In de praktijk komt een tweejarige teelt dan ook vrijwel niet voor.

'Vervroeging'

De oogst van een teelt in de volle grond kan met ongeveer tien dagen worden vervroegd door lage plastic kappen over de plantrijen te plaatsen. Daartoe worden om de twee meter beugels in de grond geplaatst waarover het plastic wordt strak getrokken. Dat overkappen moet eind februari – begin maart worden uitgevoerd. De kappen blijven tot het begin van de bloei gesloten. Daarna is het noodzakelijk om driemaal per week te 'luchten' voor de bestuiving. Tijdens de pluk wordt het plastic opzij geschoven. Ook worden de planten wel met doorschijnend geperforeerd folie afgedekt om de oogst te vervroegen. Dat folie wordt ook eind februari – begin maart gelegd en bij het begin van de bloei weer verwijderd. Meer ingrijpend is het telen in kassen of grote plastic tunnels, al of niet onder

Bloeiend productieveld in de volle grond

Verlate teelt in containers

Pluk van Sonata

foto Henk van der Scheer

foto Henk van der Scheer

foto Fragaria Holland

verwarming en belichting. Door te verwarmen en te belichten vanaf begin januari kan de oogst ongeveer tien weken ten opzichte van die van de normale vollegrondsteelt worden vervroegd.

‘Verlating’

Verlating van de oogst kan worden bereikt door te telen aan zogenaamde wachtbedplanten die gekoeld zijn bewaard. Een wachtbed is een veld waar het plantmateriaal als tussenstadium tussen vermeerderingsveld en productieveld verblijft en waar planten uit kunnen groeien tot sterke planten. De wachtbedplanten worden in december geroid en ontdaan van hun oude bladeren. Dan worden ze in plastic verpakt in kisten en in een koelhuis opgeslagen bij -2°C. Daar blijven ze dan verscheidene maanden in goede conditie. Met deze gekoelde planten kan op elk gewenst moment een zomerteelt worden begonnen. De oogst begint ongeveer acht weken na het planten en duurt drie tot vier weken. Door op verschillende tijdstippen te planten op het productieveld dan wel in kassen of tunnels, wordt de oogst gespreid. Voor een verlate teelt is een licht grond gewenst, omdat vaak beregenen nodig kan zijn.

‘Verlating’ kan ook worden bereikt door de teelt van doordragende rassen. Bij de teeltmethode daarvan is men wat minder strak gebonden aan een bepaald plant-schema. Om aansluiting te krijgen aan de oogstperiode van de normale teelt met eenmaal dragende rassen haalt men gewoonlijk de eerste bloemtrossen weg. Het grootste probleem bij de teelt van doordragers vormt de bestrijding van ziekten en plagen. Bespuitingen hebben tot gevolg dat er residuen op de vruchten komen waardoor de teler gedwongen is om te wachten met een volgende pluk. Niet spuiten kan leiden tot een sterke toename van met name de bonenspintmijt (*Tetranychus urticae*), meeldauw (*Sphaerotheca macularis*) en vruchtrot (*Botrytis cinerea*).

Areaal, rassen

Op het hoogtepunt in de jaren ‘50 bedroeg het areaal vollegrondsaardbeien 5500 ha, voor een belangrijk deel bestemd voor de verwerkende industrie. Nu is het areaal aardbeien in Nederland al jaren vrij constant op ongeveer 1350 ha en daarmee ook de oogst (tabel 1). Het

Tabel 1. Verloop in oogst en areaal aardbeien in ons land. (Bron CBS StatLine)

Teeltwijze	1998	2002	2007	2008
<i>Oogst (in miljoenen kg)</i>				
Volle grond	21,7	19,2	22,0	21,0
Kas / tunnel	14,2	16,0	21,0	21,2
Totaal	35,9	35,2	43,0	42,2
<i>Areaal (in ha)</i>				
Volle grond	1357	1200	1436	1350
Kas / tunnel	170	189	265	269
Totaal	1527	1389	1701	1619

meest geteelde ras is Elsanta. Dat ras is van Nederlandse origine. Het bedrijf Fresh Forward, voor 50% eigendom van Plant Research International (PRI) en voor 50% van Fragaria Holland BV waarin aardbeikwekers zijn vertegenwoordigd, heeft de licentierechten. Een nieuwkomer met potentie is het ras Sonata dat het met name in de voorjaarsteelt goed doet. Sonata is een kruising tussen Elsanta en Polka. Laatstgenoemd ras heeft de eigenschappen van weerstand tegen vorst en een goede vruchtzetting ingebracht. De licentierechten van Sonata zijn eveneens in handen van Fresh Forward. Genoemde rassen zijn eenmaaldragend. In de volle grond bloeien ze in mei en geven ze een oogst in juni-juli. Door een zomerteelt met planten die tot dan in een koelcel werden bewaard, zogenaamde gekoelde planten, kan deze aanvoerperiode in de volle grond worden verlengd tot half oktober.

Bij de doordragende rassen begint de bloei ook in mei, maar die gaat daarna door tot diep in de herfst. De oogstperiode is daardoor erg lang. De teelt van doordragers concentreerde zich in het verleden in West-Friesland en betrof

vooral het ras Ostara. Met de fusie van veilingen in 1997 tot de afzetorganisatie The Greenery verdween die teelt, maar recent is er vanuit The Greenery toch weer belangstelling voor en promoot men het in Schotland gewonnen ras Ava. Voor ons land berusten de licentierechten van dat ras bij Fresh Forward. Sinds maart 2008 is er een telersvereniging, onder de naam Aromio Red, die samen met The Greenery het ras wil promoten en afzetten. Naar fruit daarvan is vooral vraag in Schotland en men hoopt door het beter klimaat in ons land het afzetseizoen daarginds te kunnen verlengen.

Literatuur

- Blommers, J. en anderen, 1977. De teelt van aardbeien in de volle grond. 2de druk, CAD Fruitteelt en PFW, Wilhelminadorp.
- Dijkstra, J. (red.), 1990. De teelt van aardbeien onder glas. 3de druk, IKC-AT, afd. fruitteelt en PFW, Wilhelminadorp.
- Hancock, J.F., 1999. Strawberries. CAB Publishing, Wallingford, UK. Pp. 237. ISBN 0 85199 339 7.
- Redactieraad Kleinfruit, 1999. 19e Rassenlijst voor Fruitgewassen. Uitgave NFO, Den Haag, ISSN 1566-6255
- Fragaria Holland B.V. www.fragariaholland.nl

Sonata